

Багдік'ян С.В.

Чернишова О.А.

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

**РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО
КАПІТАЛУ В РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

Трагування понять «інтелектуальний потенціал» та «інтелектуальний капітал» відрізняється широкою різноманітністю. Перше розглянемо

суть терміну «потенціал». Потенціал - це можливості, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані. Так, в економіці, під потенціалом розуміють сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу. Великий економічний словник під редакцією А.Н. Азріліяна термін «потенціал» визначає як сукупність наявних засобів, можливостей у галузі.

Термін «інтелектуальний потенціал» розглядається науковцями для визначення його сутності з двох позицій: з одного боку, як потенціал території (країни, регіону та ін.); з другого боку, як потенціал суспільства, населення та ін.).

Інтелектуальний потенціал (регіону, країни), за визначенням В.А. Іванцова, являє собою особливу сукупність ресурсів суспільного виробництва, яка включає в себе матеріальні, природні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси і характеризує початковий стан об'єкта, на підставі якого можна реально визначити перспективні цілі. А.Ф. Мартинов дещо розширює дане поняття і визначає інтелектуальний потенціал території (країни) як сукупну здатність суспільства до освоєння та осмислення світу, накопичений їм обсяг наукової і культурної інформації, системи виробництва, передачі знань, а також відповідну сукупність робочої сили, здатну приймати, переробляти, використовувати, відтворювати і передавати інформацію. Е.В. Моліна розглядає визначення інтелектуального потенціалу регіону як системної сукупності освітнього, наукового, Інноваційного та культурного потенціалів, історично обумовлених економічними, соціальними, політичними, культурними і т.п. факторами розвитку регіону. Під інтелектуальним потенціалом суспільства В.К. Левашов розуміє сукупність людських, матеріальних і фінансових ресурсів, які задіяні в двох тісно пов'язаних між собою ключових областях інтелектуального життя суспільства - науці та освіті, та виміряна величина яких показує створену і накопичену в суспільстві здатність до творчого створення нових знань, технологій продуктів.

Аналізуючи підходи авторів щодо визначення сутності інтелектуального потенціалу, доцільно в рамках спроби узгодження освітніх послуг з регіональним розвитком, приєднатися до точки зору М.А. Нугаєва, який використовує синтезоване поняття «інтелектуальний потенціал населення регіону» - це сукупність знань та інформації, цінностей, умінь і навичок діяльності, що забезпечують її соціальну значущість і творчо-перетворюючий харак-

тер, та включає знання, цінності, вміння, навички, якими володіють жителі регіону, а також спеціальні соціальні інститути (НДІ, КБ, освітні установи, ЗМІ), що забезпечують їх отримання, збереження, розподіл і розвиток.

Далі розглянемо поняття «інтелектуальний капітал». Цей термін роздається науковцями також з різних позицій: як капітал, який належить людині; як капітал, що належить організації; як ресурс, який може бути накопичений на будь-якому рівні, та який має вартість.

Найбільш загальне визначення інтелектуального капіталу дає Л. Едвінсон. Він розглядає його як знання, які можна конвертувати в вартість. В. Л. Іноземцев визначає інтелектуальний капітал таким чином: «Інформація і знання, ці специфічні за своєю природою і формам участі у виробничому процесі чинники, в рамках фірм приймають зовнішність інтелектуального капіталу». Інтелектуальний капітал, на думку С. Альберта і К. Бредли, - це процес перетворення знань та нематеріальних активів в корисні ресурси, які надають конкурентні переваги індивідуумам, фірмам, націям. Л.В. Городянська визначає інтелектуальний капітал як знання, навички, досвід, які є не - від'ємними від їх носія - живої людської особи. Під інтелектуальним капіталом того або іншого суб'єкта Б.Б. Леонтьев розуміє вартість сукупності інтелектуальних активів, що є у нього, включаючи інтелектуальну власність його природні і придбані інтелектуальні здібності і навички, а також накопичені ним бази знань і корисні відносини з іншими суб'єктами. О.О. Суярова пропонує розглядати інтелектуальний капітал як сукупність інтелектуальних активів, знань, навичок та професійного досвіду, які надають конкурентних переваг робітнику підприємства та можуть бути перетворені у корисні ресурси.

Аналізуючи наведені підходи, доцільно в рамках спроби узгодження освітніх послуг з регіональним розвитком, розуміти під інтелектуальним капіталом населення регіону - сукупність таких специфічних чинників як знання, інтелектуальні здібності, навички, досвід, які накопичуються у населення регіону, можуть бути перетворені в корисні ресурси та конвертуватися у вартість.

Так як високий рівень інтелектуального потенціалу не гарантує високу продуктивність праці населення регіону, яке не отримало спеціалізованого навчання, саме навчальні заклади, які надають послуги освіти та науки, можуть сприяти накопиченню та розвитку інтелектуального потенціалу населення регіону, і за допомогою своєї активності перетворити його в інтелектуальний капітал.

Таким чином, зрозуміло, що у формуванні інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу населення регіону найважливішу роль віді-

грає освіта і наука. Інтелектуальний потенціал який має можливість перетворитися за допомогою інтелектуальної активності в інтелектуальний капітал є необхідним та найважливішим ресурсом розвитку регіону.